

RE-FORMATIO

3. årgang nr.6
J u l e n 1960

NU HAR VI JUL IGEN.

Advent og Jul - der er en særlig Klang over disse Navne, de bærer paa Foraar og vor lyse Barndom. Og denne Rigdom er netop Faren ved de to Navne, for den forleder os let til at henfalde til sentimentale Mindelser, der blot giver Øjeblikkets Stemning, men ikke bringer Virkelighed. Julen koges op og koger over, saa vi ledes ved den og os selv.

Advent og Jul - der bestaar et ganske nøgternt Forhold imellem dem, skønt Forholdet rummer megen Forventning. Ret Forventning er imidlertid yderst nøgtern. Den Kvinde, der skal føde sit Barn, gaar i stor Forventning, men hvor nøgtern er hun ikke: alt bringes i Orden til Modtagelse af Barnet. Og det er ganske det samme, naar vi venter Gæster. Vi har Forventning om en dejlig Dag eller Aften, men vi sætter os ikke hen og lægger Hænderne i Skødet. Vi rydder op og gør rent og alt klar til Modtagelsen. Og naar den ventede Gæst saa er der, er vi optaget af ham eller hende, ikke af hans evt. Gaver eller vore egne Foranstaltninger, men af den ventede Gæst selv: "Hvor er det dejligt, at du kom!"

Advent og Jul - vær ganske saa nøgtern, naar det gælder dem. Du bærer trods al Julens Markedsskrig og Gøgl dog vist paa en lille Smule Forventning. Julen lader nok alligevel de færreste uberørt. Men netop naar du venter dig noget af Jul, skal du bruge Advent til at rydde op i dit Liv. Advent er Rengøring i og af vore Hjerter, og der kan godt skulle skrap Lud til.

Og naar det saa er Jul, naar den i Decemberskumringen lister sig ind over os, umærkelig og dog saa mærkbar, saa glæd dig over Julens Gæst. Lad Gaver og Mad dog komme i anden Række, for nu Julens Gæst er der, gælder det om at se Himlens Kongesøn og høre paa ham. Jul er nemlig ikke vore Gaver, som vi til egen Fordærv har gjort den til, men Guds Gave:

Han er vor Julegave,
vor Glæde, Lyst og Liv,
i Ham vi og vil have
for Juletidfordriv.

(Brorson).

Børge Riisgaard.

Er den protestantiske kirke forkalket ?

Der er ikke noget, der hedder den protestantiske kirke. Man kan derimod tale om protestantismen, de kirkesamfund, der fremkom af reformationen.

I den apostoliske trosbekendelse bekender vi troen på een hellig almindelig kirke. Her taler vi om kirken i dogmatisk forstand. Jeg har indtryk af, at så snart man siger dogmatik, så mener de fleste mennesker, at man taler om noget antikveret, støvet, betydlingsløst og værdiløst. Kristendommen er ikke dogmer, men levende liv, troens friske og aktive udfoldelse. Med denne betragtning af dogmerne som noget støvet og troen som noget frisk afviser man al tale om dogmatik. Men der er i virkeligheden ikke nogen modsætning indenfor kristendommen mellem dogmer og tro. Dogmerne er kun de faste klare udtryk for troens indhold. Dogmerne er knoglesystemet i den kristne kirkes legeme. Den såkaldte dogmeløse kristendom er som en vandmand, der skyller modstandsløst af sted for de forskellige strømninger. Den vil nødvendigvis hurtigt skylle så langt bort fra sand kristendom, at al forbindelse med denne ophører. En levende praktisk kristendom kan alene eksistere på dogmernes solide grund. (Forøvrigt bygger den dogmeløse kristendom også på dogmer, nemlig dette at der ingen dogmer er !). Det er altså al sand kristendoms tro, at der kun findes een sand kirke, nemlig den hellige, almindelige og apostolske kirke. Det vil sige, at enhver kristen er katolik. "Een hellig, almindelig" hedder på latin "una sancta catolica". "Almindelig" er det samme som katolsk. Jeg ved godt, man vægrer sig ved denne sprogbrug, fordi katolsk i vort land er et belastet ord. Vi opfatter det, som om det kun gjaldt pavekirken tilhængere. Men hvorfor i al verden skal de have lov til at tage patent på et godt gammel kristent grundord ? Katolsk betyder altomfattende. Dette ord udsiger, at kirken omfatter alt, hvad der er nødvendigt til frelse, og at den er for alle. Derfor gælder det gamle ord: "Udenfor kirken ingen frelse". For kirken er simpelthen samfundet af de frelste, alle dem, der hører Kristus til. At høre ham til er at være et lem på hans legeme, og dette er kirken. Fordi Kristus er een, derfor er kirken een. "Kom hid til mig alle" siger Kristus. Han vil have alle ind i sit samfund. Hans samfund på jorden er kirken. Hvor Kristus er, er kirken. Der er kun kirke der, hvor han er. Han er hyrden, han er sandheden. Der er kun een hyrde og een sandhed, derfor er der også kun een kirke. Derfor er denne kirke katolsk, almindelig, altomfattende, for alle.

I troen bekender vi en kirke; med vore øjne ser vi en lang række forskellige menneskesamfund, som alle hver især betegner sig som kirke. Dette er måske kristenhedens største ulykke. Allerede i aposteltiden møder vi tendensen til splittelse. I 1. Kor. hører vi om splittelsen i byen Korint. "Er Kristus da delt", siger Paulus. "Når der er misundelse og splid iblandt jer, er I så ikke kødelige og vandrer på menneskevis" ? Mens apostlene levede, lykkedes det at beholde den kristne kirkes enhed. Når de kristne efterhånden splittedes op i stadig flere forskellige samfund, mon det så ikke hang sammen med, at denne misundelse og splidens ånd fik overtag over stedse flere kristne ?

Den splittelse, som vel betyder mest for os i den danske folkekirke, er vel den, der fandt sted i 1536, da kirken i Danmark skiltes fra pavekirken. Vi er jo alle oplært i, hvor dybt fordærvet den romerske kirke var, og hvor nødvendigt og velsignet det var, at reformationen blev ført igennem. Der er vist ikke så mange, der tænker på, hvilken forfærdelig ulykke, dette brud også var. Jeg er ikke blind for afladshandelens skændighed, gerningsretfærdigheden, messeofret, helgendyrkelsen, reli - kvimagien og alle de mange andre vilde vækster, som var groet op i romerkirken og havde skygget for Kristi evangeliums klare sollys. Det er ligefuldt en kendsgerning, at dette rene evangelium fandt Luther indenfor samme romerkirke. Det skyldtes jo nok ikke paven, men Helligånden. Det var jo nok paven, der kastede Luther ud af den romerske kirke, og ikke Luther, der gik ud af den. Og jeg kan heller ikke tænke mig, det var

Helligånden, der vejledede paven til at sende bullen til Luther, hvor han smed ham ud. Luther har aldrig villet stifte en ny kirke. Han bekendte altid troen på den ene hellige almindelige apostoliske kirke. Han endte med at erklære paven for antikrist og betegne den romerske kirke som en stor sekt, der var kommet på afveje bort fra sand kristendom. Kirkesplittelsen på Luthers tid var måske nok en historisk nødvendighed. Men en række af de ting, der fulgte i dens kølvand, kunne måske vidne om, at den ingenlunde udelukkende var et gode. Jeg tænker på de mange yderligere splittelser indenfor protestantismen. På den voldsomme vækst af gudløse kristendoms-fjendske tanker, ideer og systemer. På det endeløse virvar af modstridende synspunkter og meninger indenfor den kirkelige debat i protestantismen. På den tilbagegang i enfoldig ydmyg kirkefromhed blandt det jævne folk.

Reformationen er en historisk kendsgerning, og hvad enten man synes, den overvejende var en lykke eller en ulykke, så kan den jo ikke ændres. Men at al kirkesplittelse til syvende og sidste er imod Guds vilje skulle være indlysende ud fra Kristi ord, "at de alle må være eet" og "der skal blive een hyrde, een hyrde".

Kirken er Kristi legeme, al splittelse er sår på Kristi legeme. Den skyldes menneskelig ulydighed og synd. En kristen kan aldrig slå sig til ro med, at splittelsen er en historisk nødvendighed, og det blir aldrig anderledes. Har han da ret til at mene, at vi i vor kirkeafdeling har den eneste rette kristendom, og enheden kan først genoprettes, når alle går ind under den trosform, som er vor ? Ville en sådan indstilling ikke være ukristelig hovmod og kødelig selvsikkerhed ? En sådan indstilling kunne alene grunde sig på, at Kristus alene vedkender sig vor kristendomsform, og alle andre samfund, som kalder sig kirke og bekender Kristus som herre, skulle være løgnere og vildfarne. Hvilken ret har vi til at fordømme andre mennesker, især når disse andre bekender Kristus som deres frelser og forsoner og eneste håb ?

Hvis vi skal blive enige om, at det er imod Guds vilje og dybt skadeligt og ulykkeligt med den kirkelige splittelse og de mange modsætninger kirkerne imellem, så bliver det næste spørgsmål, om der kan gøres noget for at råde bod på denne ulykke. Erfaringen synes at vise, at her slår menneskelige ønsker og bestræbelser ikke til. Forskellene beror på så dybtgående overbevisninger, traditioner og fælles bundethed indenfor de enkelte samfund, at enhver menneskelig bestræbelse for at overvinde modsætningerne på forhånd synes udsigtsløs. Det er da også min overbevisning, at det første og vigtigste, der kan gøres i denne forbindelse, er at bede Gud om Helligånden og hans oplysning og vejledning til at finde tilbage til den enhed, som er Kristi vilje og bøn. Jeg har indtryk af, at vi i denne henseende står meget langt tilbage indenfor vor kirke. Hvor meget oprigtig bøn, der stiger op fra enkelte kristenmennesker i Danmark om kirkens enhed, unddrager sig jo menneskelig efterforskning. Men fandtes der meget af denne bøn hos de enkelte mennesker, ville det sikkert give sig udtryk også i fælles og offentlige bønner indenfor kirken. Erkendelsen af den dybe nød og forargelse, som kirkens splittelse afstedkommer, burde først og fremmest give sig udslag i stadig og vedholdende bøn om, at Gud vil råde bod på denne nød. Men dernæst tror jeg, at erkendelse af denne nød vil føre kristne ind på alvorlige overvejelser af, på hvilken måde og i hvilket omfang forskellighederne indenfor kirkerne beror på Guds vilje, for så vidt som vi kender den. Endelig tror jeg, at disse overvejelser vil føre til ydmyge og oprigtige samtaler med kristne fra andre kirkesamfund om det, der skiller dem. Og det må være en ydmyghed og oprigtighed først og fremmest overfor den Gud, som de begge bekender som deres herre.

Og nu er jeg omsider nået til det punkt, hvor jeg vil gå i lag med at besvare det spørgsmål, som emnet stiller, og jeg vil tillade mig at omdanne spørgsmålet derhen: Er vor danske ev. luth. kirke forkalket ? For så vidt som erkendelsen af splittelsens nød har ført til den lige omtalte bøn, overvejelse og samtale med anderledes troende, så tror jeg ikke, vor kirke er forkalket. Men eftersom jeg ikke har indtryk af, at denne erkendelse og den deraf udsprungne bøn, overvejelse og samtale

har en ret stor plads i den danske folkemenigheds hjerte og liv, derfor er jeg bange for, at den danske folkekirke er på vej til at forkalke.

Det sår i kirkens legeme, som forekommer mig at være mest betydningsfuldt og aktuelt for os her i Danmark, er det sår, der blev slået 1536, da den danske kirke brød forbindelsen med den romersk katolske kirke. Det forekommer vist de fleste danske kristne, at netop her er afstanden størst. Man betragter vel nærmest den romerske kirke som en halvhedensk religionsanstalt, ja, man er måske endda tilbøjelig til at se på den som noget, der udelukkende skal forsages med alt dets væsen og alle dets gerninger. For mit eget vedkommende må jeg sige, at jeg er ilde til pas ved den romerske propaganda blandt danske folkekirkekristne. Jeg er overbevist om, at den danske folkekirke er en del af den ene sande Kristi kirke på jord. Ellers kunne jeg ikke blive en dag længere i denne kirke. Som sådan har den danske kirke del i al den rigdom og guddommelige herlighed, som Kristus har givet sin kirke på jorden. Men har den romerske kirke del i den samme Kristus, så er det en ulykke, at vi er skilt af den dybe kløft, som er imellem os.

Det kan ikke være Guds vilje, at denne kløft fortsat skal bestå indenfor Kristi legeme. Denne kløft skyldes menneskelig synd. Jeg siger ikke, at Luthers reformatoriske gerning var synd og menneskeværk. Men jeg siger, at til syvende og sidst, så er det, at kirken er splittet, menneskeværk. Vi kan jo så påstå, at splittelsen i dette tilfælde udelukkende skyldes romersk afguderi, magtbegær og anden vildfarelse. Jeg er tilbøjelig til at give denne påstand ret, hvad angår det, der skete på Luthers tid. Men jeg er knap så sikker på, at denne påstand er rigtig i dag. Alt, hvad der stammer fra mennesket, fødes, vokser, ældes og dør. Selve det at kirken er splittet er menneskeværk. Så må også dette være under den fælles menneskelige lov. Forkalkning er tegn på alderdom, dødens nærhed. Findes noget af denne forkalkning i den danske folkekirke?

Det forekommer mig, at denne betragtning af det lutherske som noget givet, noget urokkeligt, en målestok, hvorefter al sand kristendom skal måles, indebærer tegn på en sådan forkalkning.

Vi blev dog ikke døbt i Luthers navn, det var dog ikke Luther, der blev korsfæstet for os. Jeg er sikker på, Luther ville være den første til at istemme dette. Luther ville kun eet, bygge på Kristus, som han er bevidnet i det apostoliske vidnesbyrd. Hans anklage mod Rom var, at den havde forvansket dette vidnesbyrd og ladet alskens menneskepåfund overskygge det. Men Luther var dog et menneske. Hvem siger, han har set fuldkommen ret og klart og sandt i alle enkelt-heder? Denne snævre fastholden af det såkaldte lutherske kan måske hindre ens udsyn ud over ens egne grænser, så man ikke kan få et virkeligt indtryk af, hvad andre kristne anser for sand apostolisk kristendom.

Alt menneskeligt ældes, stivner, forkalkes, dør. Det gør Gud ikke. "Vor Fader er yngre end os", siger Chesterton. "For vi har syndet, og vi er vokset til og blevet gamle". Den kristne kirke er ung og frisk, fuld af vidunderlig skønhed og herlighed og spændende eventyrlig livsfylde, for i den er Gud selv, nærværende og evig, midt iblandt os på denne dag.

Den er alle menneskers hjem. Står den for os som en antikveret, støvet, noget kedsommelig institution, så er det slet ikke den virkelige kristne kirke, vi ser, og det hænger måske sammen med, at vi er blevet gamle, vi er senile, hjernesvækkede, rystende oldinge med kalk i knoglerne og står på begge øjne. Jeg har somme tider fornemmelsen af, at kernesunde, sportstrænede unge er de mest senile af alle. Men den kristne kirke er ikke bare tre gamle koner i et køligt stenhus med fugtpletet kalk, en serie endeløst drøvende salmer og en blegfød prælat, som hasper en uforståelig forelæsning af sig om den etiske fordring. Kristi kirke - nej, jeg evner slet ikke at sige, hvad den er, men den, som blot en gang har fornømt en anelse af den almægtiges nærværelse på jorden, han ved, at den er det eneste sted, hvor der virkelig er noget ved at være på den tumlende klode, vi foreløbig er henvist til.

Men når dens herlighed er så lidet kendt blandt mennesker, så hænger det måske sammen med, at al for megen menneskelig snævrhed ensidighed, begrænsning og det, der er værre, skygger for den.

For vi har syndet og lukket os inde i en masse snævre rum, hvor stilstand, forkalkning og opløsning råder. Om dog de menneskegjorte skranker kunne falde, og de skadelige kløfter kunne opfyldes, så vi atter kunne ånde frit under Kristi kirkes mægtige hvalvinger, hvor det evige lys skinner og funkler rødt i alterets kalk.

Johannes Nielsen.

---ooo00ooo---

FRA KIRKENS SKATKAMMER IV

I dette Efteraar har vor Kirke valgt to ny Biskopper, hvem vi af Hjertet ønsker Guds rige Velsignelse til deres ansvarsfulde Gerning. Kort efter hørte vi i Radioen Professor Lindhardt som en ny Slags kirkelig Konsulent tale om, hvad en Biskop er. Det er ifølge Professorens Ord ikke ret meget, han er. Jeg blev helt modløs paa alle vore Biskoppers Vegne. Da kom jeg i Tanke om vort Bispevielses-Ritual - det hører også med til de mange kostelige Sager i vor Kirkes gamle Skatkammer. Og lad os nu sammen blade det igennem og se, hvad stort og skønt en Biskop er - ikke efter en Professors private Mening - men efter vor Kirkes Lære og Tro. (Ritualet for Bispevielse staar at læse i Biskoppernes "Vejledning i den danske Folkekirkes Gudstjenesteordning", København 1949. S. 131 ff)

Ved Begyndelsen af den Messe, hvori Bispevielsen sker, beder Menigheden om fromme Lærere i Kirken, der kan "gendrive al falsk Lærdom", for at Guds Menighed "maa opholdes og opbygges paa den eneste sande Grundvold, Jesus Kristus". I en senere Bøn tales om "Lærere til de helliges fuldkomne Beredelse". Og de Ord fra den hellige Skrift, som oplæses, taler gentagne Gange om at blive ved den sunde Lære og Guds rene Ord. Biskoppen er nemlig en Lærer i Kirken; han har Lærereembedet fra Gud og siger os, hvad vi skal tro til Salighed.

Herved vogter han - ifølge Sct. Pauli Ord, som ogsaa læses - Guds Kirke og vejleder den til hele Sandheden. Ja, ifølge den viende Biskops Ord er det Guds egen Gerning, som han udfører, og som Gud selv gør ham duelig til. Og i Bønnen, som bedes over ham lige efter hans Vielse, hedder det endog: " - at vi maatte faa det evige Liv som en salig Frugt deraf", nemlig af Biskoppens Gerning i sit Embede. Saa stor en Virkning tillægger Ritualet dette Embede: Her er dets Maal: at bringe evigt Liv med Salighed!

Hvordan kan Bispeembedet - dette i vor Kirke saa kujonerede og sjoeflede Embede - virke saa meget? Fordi det trods alt er udstyret med Guds Aand og andre særlige himmelske Gaver. "Herre, udsend din Helligaand, saa du skaber dig Tjenere", beder den ved Vielsen fungerende Biskop. "Udrust ham med din Sandheds Aand" synger Menigheden. Og "giv ham din Helligaand", lyder det i Gejstlighedens fælles Bøn tilsidst. Der tales om, at Gud vil give Biskoppen sin Naade til Gerningen. Og i Salmeversene, som synges ind imellem Skriftlæsningerne, bedes der om, at Gud vil give ham Ild af himmelsk Art, Lys, der brænder klart, Visdom, Mod og Kraft og laane ham sin egen Røst. I Sandhed og Gud ske Lov, en Biskop i den danske Kirke er rigt udstyret med guddommelige Naadegaver! Her er der virkelig noget at give af og virke ud af!

Derfor har han ogsaa stor Magt og Myndighed: Han skal - stadig ifølge Ritualet - bringe Orden i Kirken (og hvor savner vi netop Orden indefra i vor Kirke, essentiel, ontologisk Orden i Grundprincipperne!); han skal opsoge dem, der farer vild, for at de må vende tilbage (det maa ogsaa gælde Præster og Professorer, som farer vild i Læren); og han skal føre Tilsyn i Sognene, vejlede, undervise, paaminde og endog straffe. Ja, for naar det er hans Embede at lede Mennesker til Salighed, maa han ogsaa have Midlerne og de frie Hænder hertil.

Derfor skylder vi ogsaa ifølge Apostelens Ord at ægte ham "hellig i Kærlighed". Mon det altid er Kærlighed, vi møder vore Biskopper med? Og især, er det den Kærlighed, der ser i dem, ikke kun, hvad de er i deres menneskelige Begrænsning, eller hvad de forskellige kirkelige og

politiske Magtgrupper vil have dem til at være, men hvad de er ifølge deres Vielse efter den danske Kirkes officielle Ritual, som det nu igen vil lyde i Københavns Domkirke over de to udvalgte Mænd?

Den Kærlighed, som beder for dem i en Tid, hvor det er svært at være Biskop? Og den Kærlighed, som i givet Fald vil øve den Kritik, der ikke er gold, men positiv, fordi den giver dem Mod og Frihed til at være i Praxis det, som de er efter deres Vielse?

Nej, til de Lidelser, som Biskoppen efter Ritualets Ord ogsaa skal være beredt til at bære, hører nok ogsaa den Lidelse, som det er at mangle vor ægte Kærlighed og Agtelse og blot være alles Skydeskive eller en kujoneret Tjener for alle mulige uvedkommende Interesser. Lad os derfor se paa vor Kirkes Biskopper i det Lys, som deres Vielses Ritual kaster over deres høje Embede. (En helt anden Sag er Spørgsmaalet om vor Bispevielses Forhold til den gamle, canoniske Bispevielse med dens apostoliske Succession. Det Spørgsmaal skal slet ikke drøftes her, hvor Hensigten er at udtale alt det om vort Bispeembede, som Ritualet siger). Og lad os møde dem med den ægte Kærlighed, som nu i det biskoppelige Mismods Tid i givet Fald tør fremholde Sct. Pauli Ord til den af ham viiede Biskop Timoteus: Jeg paaminder dig, at du opflammer den Guds Naadegave, som er i dig ved mine Hænders Paalæggelse. (2.Tim.1,6).

Urban Schrøder.

---oo00oo---

K a l e j d o s k o p e t.

Øststifternes Kirkekrønike.

Det vilde være unødigt ondsksfuldt, om vi gav os til at kommentere de to Bispevalg. Den fortvivlede Maade, Kirken i Københavns Stift har spillet alle de gode Kort bort paa, som den havde i Trediveerne, har drevet en Del af Tidehverv og Grundtvigianerne i Armene paa den fadeste Rationalisme af Aarg. 1790, den har ført Folk til Rom og til Højkirkelighed og tørt Kirkerne.

Det kan ikke undre en Provinsbo, der i Københavnsbladens Kirkesider og Søndagsblade møder et aandeligt Lavmaal, man vilde have forsvoret. Og en indiskutabel Kendsgerning er det, at mens man før 1940 paa staaende Fod kunde opregne 4 - 5 københavnske Præster, hvis Navne var kendt af hele Landets Befolkning, findes der nu ikke een - jo, der er halvanden - som det lykkes at lave saa meget Spræl, at de kan komme i Avisen.

De, der har haft Indflydelse paa Rekrutteringen af Præstestanden i Københavns Stift, har et frygteligt Ansvar.

Hvis man tror, at man kan bygge en Kirke alene paa samvittighedsfuldt Menighedsarbejde og pjankede Forsøg paa at være aktuel, saa græder Englene, - og Aandsradikalismen, som ikke blev bekæmpet, griner.

-oOo-

Carl Ulrik.

Grønt Lys for Damer.

Bispekandidater, der flinkt forstaar at jonglere med deres Overbevisning, har nu opdaget, at Hensynet til det økumeniske vist ikke skal tages saa tungt. De store udenlandske Højkirker vil nok være saa opportunistiske, at de i Forholdet til os vil lade 7 og 5 være lige trods vore kvindelige Præster.

Det er ikke andet, end hvad vi længe har frygtet, da vi jo ved, at megen Højkirkelighed ikke er andet end liberal Teologi og seriøs Moralisme, overtrukket med en Glasur af Menighedskallipasta.

Ligesaa har Bispekandidaterne inderlig Ret i, at de Skriftord, man hidtil har anført imod Damerne, vist alligevel ikke siger det ene eller det andet. - Det skulde de bare have sagt noget før.

Fra den kirkelige Fornylses Side vil vi da nu heller ikke anføre Skriftord mod Damerne mere, men derimod for dem. Kirkens Herre sagde: "Se, jeg sender eder som Faar iblandt Ulve", og han sendte ingen Kvinder. Intet ordentligt Mandfolk kunde da heller tænke sig noget saa lavt og dekadent som at sende Kvinderne ud til Ulvene.

Carl Ulrik

---oo00oo---

K I R K E A A R E T:

Tydning af Tekstrækkens tankemæssige Sammenhæng.

(1. til 4.Sønd. i Advent). Jesus giver sig ikke ved ydre Herlighed til Kende som Herren. Skal man opdag, at han er det, og at han nu er der, og uforbeholdent udleverer sig og sit til ham, maa man være nøgtern og søgen for Aandens Vidnesbyrd om ham, ikke beruset af, hvad der er oppe i Tiden eller nede paa Bunden af en selv, i overdreven Omhu for uvæsentlige Ting.

Men engang vil han komme med en saadan Vælde, at det medfører Verdens Undergang. For at man da kan opfatte det som hans Komme og som noget frelsende og glædeligt, maa man forinden beredes ved Ordet om ham, ved Fællesskabet om det og alle de hellige Ting, med alle de hellige.

Der er ingen anden, der kommer som Frelser. Derfor maa vi tage ham og hans Sendebud for det, de er, ogsaa naar de ikke svarer til vore forudfattede Forestillinger derom - og saa derved erfare, at det baader os bedst.

Han, der kommer, ja, er midt iblandt os, er der jo altid som en, vi ikke kender, en, der overgaar alt, vi ved. Derfor skal Forventningen om ham fylde os med en Mildhed og Glæde, der egentlig er vor Natur fremmed, for han har en Fred til os, der overgaar vor egen, ikke kan anfægtes af det vi kender.

(Juledag og Sct. Stefansdag) Ukendt og oversat af hans egne, af den Verden, der var skabt til ham og ved ham, er styret og belyst af ham, kom han til den, - ja, fremmed, skønt forudsagt af Profeterne og bevidnet af Johannes; men vil vi selv tage imod ham, vil vi faa Magt til at opdag, hvem han er, fornyede gennem denne Erkendelse til at blive Guds Børn ved Mødet med den evige Guddomsherlighed, vi finder skjult i dette Menneske (barn).

(Fødselen i Bethleem er ikke en Episode, der svandt bort i Natten, kun en Sag mellem Englene, de ukendte Hyrder og Barnets fattige Forældre, men det, hvorefter det hele drejer sig; Forudsigelserne, Verdensmagten, dens saakaldte Havere, ja, alle vore Sorger og Glæder faar først Maal, Mening og Plan ved ham.)

Enten de vil det eller ej, skaber Jesu Vidner en Slags Ufred; thi fra nu af er Gud ikke mere bundet til overleverede Love og Helligdomme. Gud træffes, hvor Jesus er. Kun den Gud, der troner ved Jesu venstre Side, er den sande.

(Søndag i Jul til Helligtrekonger) Bøjer man sig for Jesusbarnet, ser man ikke alene, at "Verden vid og lang" er det for trang, men ens eget Livsgrundlæg, Verdens barnagtige Grundbestanddele, det man hidtil har brugt til at opnaa Guds Velbehag og sin egen Selvagtelse, smuldrer og glipper. Retfærdigheden falder, Frimodigheden oprejses.

Vor Himmelflugt til "Gud" i at gøre os gældende og staa Maal med Kravene krydses ved "Gud frelser", ved at G u d frelser, derved at han i Jesus stiger ned, fornedrer sig under vore Kaar, at vi kan ham til Broder faa, hvorved Tilværelsen bliver for Alvor fornyet.

Men ogsaa paa den ydre Front kommer "Grundbestanddelene" til kort. Jesus har ingen Basis i Verden, synes lille og magtesløs, men Gud lader Alvorligheden og "Realiteterne", det der har Magt, Gyldighed og den formentlige Ret, modsige sig selv og sætte sig selv ud af Spillet, at Jesus

den lille maa sejre og vi med ham. I Skyggen - under Guds Vingers Skygge. Det skjulte, ukendte, ja, truede Barn drager Folk fra det fjerne til sig, idet et Samspil af Begivenheder, Menneskeheds Forventning og guddommelige Vink belyses af Ordet, der udpeger Barnet som den, der styrer alt og er den sande Opfylder af Forventningen.

(1. til 5. Sønd. e. Helligtrek.) Jesusbarnet begynder med at røbe sin Guddommelighed ved at være mere Menneske end vi "Mennesker". Saaledes hører og spørger han, mens vi i Forvejen ved det hele og kun spørger for at faa Anledning til at give vort Besyv med og overhører det sagte. Jesus finder sin Plads i Faderens Hus og Gerning i Stedet for at udpønsse sig et særligt Kald og enestaaende "guddommelige" Opgaver.

Tiden for Aabenbaringen af Jesu Herlighed bestemmer han ikke selv, men overlader han til Gud. Underet skal vi ikke selv tage; men vi skal gaa ind under de foreliggende Opgaver, ja, selv "Hakkelsen i Døgnets Rejsestald" i Tro, saa sker det underfulde til sin Tid.

Jesu Undere er altsaa ikke noget, vi har Krav paa. Ikke fordi vi vil, ikke fordi vi er værdige (som Jøderne mente, at de var), men naar han værdiges at komme til os, overvindes det onde, og ses det, at alle Verdens Magter følger sig efter Jesu Vilje.

Hans Magt er saa gennemgribende, at vi ingen Skade har af, at han stundom sover, er uvirksom - og vel heller ikke havde godt af, at han altid beredvilligt stod til vor Raadighed med sin Magt. Maatte vi derfor faa Ro til en Tro, der ikke blot er virksom, men ogsaa - naar det kræves - er virksom i Kærlighed.

Hvad der er ondt og godt, sandt eller falsk, har ikke klaret sig endnu, er stadig under Udvikling, og kan derfor ikke skelnes og skilles af os nu. Men vi, der mener om os selv, at vi hører Jesus til, maa da ogsaa have nok, vi kan takke og lovprise for, og maa saa taale hinanden, indtil Jesus ved sin Aabenbarelse foretager den endelige Adskillelse, som alene paahviler ham.

(Forfasten) Vi maa ikke miste Modet, fordi andre, eller Gudsfolket i andre Tider, har det lettere i deres Kamp end vi, Ørkenvandring er ogsaa en Naade. En Vandring længe med Gud som den er ingen Ulykke, men en Naade, lige saa fuldt som at faa Lov til at opleve, at alt gaar glat, ikke en større Naade, men afgjort heller ikke en mindre.

Heller ikke maa Misforhold mellem Anstrengelse og Udbytte afskrække. Sæden er god nok, om Jordbunden ikke skulde være den værd, og det, som lykkes, mere end opvejer Spildet. Den Naade er nok: befriet for Bekymring og Ansvar for den daarlige Jord at gaa videre til den gode, som jo findes.

N o t e r: 2. Sønd. i Adv.: I den sekundære, senmiddelalderlige, papistiske og reformatoriske Udvækst paa Kirkeaaet (25 - 27. Sønd. e. Trin.) findes der ogsaa Søndage, der handler om de sidste Ting. Retorisk og billigt aandrigt mener man, at et Blik frem mod Afslutningen her vil være passende - uden Hensyn til den Forvirring, som 2. Adventssønd. da volder. Men det oprindelige Kirkeaar stiler imod og glutter - ikke med de sidste Ting - men med de højeste Ting (24. Sønd. e. Trin.) Den svenske "højkirkelige" Novitet, en "Domssøndag" rimer slet med Messen som en Glædesfest. Derimod er det evangelisk, naar det i Advents- og Juletidens oldkirkelige Hymner og Kollektler ligesom i Barokkens Juleoratorier idelig understreges, at den oversete Kristus og det lille Jesusbarn er den, der engang vil aabenbare sig som hele Verdens Herre og Dommer.

3. Sønd. i Adv. var Præsteindvielsessøndag - deraf Teksterne. Juledag: Det oprindelige og rigtige er Hebræerepistlen til Johan - nesev. og Titusep. til Lukasev. og altsaa det, der fremdrager Dagens Tema af dens Evangelium.

Sct. Stefansdagen er sandsynligvis ældre end Julefesten, men følger sig dog naturligt ind i en afsentimentaliseret Jule Sammenhæng. Provealterbogen røber Ukendskab til Hensigten med Valget af Evangelierne til Sønd. i Jul, Nytaarsdag og Søndag e. Nytaar (egentlig Helligtrekongerdagens Vigilie) ved at forsyne dem med nye "letter" Epistler,

der imidlertid grundigt ødelægger Pointen og fremtidig vil afskære Forkynderen fra at udlægge disse Ev. efter den Synsvinkel, under hvilken de er valgt.

Forfastens Tekster er det eneste egentlige Brud paa Sammenhæng og Tankeføring i Tekstrækken. Det skyldes, at Tekster fra Bødsdage, der indførtes i Anledning af Farer, der engang i 6. Aarhundredes Slutning truede Rom, er traadt i Stedet for de oprindelige Tekster til yderligere to Søndage efter Helligtrekonger.

(fortsættes.)

C.B.Hansen

---ooOoo---

L E S T:

E N Y P P E R L I G J U L E G A V E .

P. Ulsdal: Gudstjenesten i vor tids religiøse krise.

Hirschsprungs forlag. 152 s. kr. 14.50

I sidste nummer af RE-FORMATIO pegede vi på denne nys udkomne bog. På et tidspunkt, da gudstjenesten er inde i en alvorlig krise, fortæller denne bog ikke blot, hvad der sker i gudstjenesten, men viser tillige gudstjenestens baggrund i hele det menneskelige liv, at gudstjeneste begynder der, hvor skabningen ved, at den har en skaber og herre over sig. Dette er bogens store fortjeneste, som gør, at den er epokegørende i debatten her i landet om gudstjenesten.

Bogens disposition er klar. Først belyses gudstjenestens krise. "Kirken i Danmark er i en yderst alvorlig krise i dag. Vi er nogle, der tror, det er den alvorligste i den danske kirkes historie. Krisen viser sig i dette, at langt den største part af det døbte folk næsten helt er holdt op med at deltage i kirkens gudstjeneste. Og for den øvrige part af befolkningen er gudstjenesten ikke mere en uundværlig del af kristenlivet".

Dernæst stilles læseren overfor rare præsters og lagfolks trøsten- de ord, at det står slet ikke så slemt til, alle bliver jo døbt, konfirmeret og begravet o.s.v. Så følger i næste kapitel "folkekirkelighedens" forsvarere med deres ukristelige påstand om, at kirken, som den er her til lands i dag, netop er den helt sande og evangeliske form for kirke.

Næste kapitel refererer folk, som vedgår kirkens nød, men som peger på udveje, som til trods for den gode vilje ikke er udveje.

Endelig begynder redegørelsen for, hvorfor vi skal gå i kirke. Svaret er: Fordi Gud vil dyrkes. Forfatteren skærer gennem alle billige undskyldninger for, at man ikke går i kirke, og siger, at svigtende kirkegang skyldes, at folket er ved at høre op med at tro på Gud.

"Den kirkelige situation i vort folk er langt alvorligere, end de fleste tænker. Lad mig vove den påstand, at store dele af vort folk simpelt hen ikke tror på nogen Gud mere - eller deres tro er blevet indskrænket til et usikkert: måske er der noget om det, man ved jo aldrig! Det er derfor, kirkerne næsten er tomme. At folket stadig i udstrakt grad deltager i nogle af kirkens ceremonielle kulthandlinger - særlig dem, der er så lidt personligt engagerende som muligt, svarer kun til, hvad man i historien kender fra andre døende religioner. Længe - måske i århunderder - kan folket deltage i visse religiøse ceremonier ved særlige lejligheder Et virkeligt kald til gudstjeneste er i dagens situation et kald til det første skridt på omvendelsens vej. Et kald til op- gør: Tror jeg overhovedet på Gud? Tror jeg overhovedet på den første trosartikel, at der er en mægtig skaber og herre over mig? For gør jeg det, må jeg til gudstjeneste. Så længe der har været mennesker til på jorden, har dette været motiv nok til en eller anden form for gudsdyrkelse. Det meste af Luthers forklaring til den første trosartikel er i virkeligheden almen religiøs: "Jeg tror, at Gud har skabt mig og alle skabninger, at han har givet mig sjæl og legeme" og så nævner han alle

livets gaver og fortsætter med at sige, at Gud stadig holder alt dette vedlige. Med skabelse menes ikke blot noget fortidigt, men at livet opretholdes, og at mennesker er afhængig af denne opretholdelse. Dernæst gives der udtryk for menneskets lidenhed og uværdighed til at modtage alt dette. Og der sluttas: "For alt dette skylder jeg at prise og takke ham og tjene ham og være ham lydige. Det er vist og sandt". Der er fælles religiøst stof i denne forklaring - eller lad os sige fælles menneskeligt stof. Det er den menneskelige eller folkelige grund til gudstjeneste overhovedet. De samme træk kan man spore mere eller mindre klart overalt i religionerne: Erkendelsen af skaberen - af ham der opretholder livet endnu - erkendelsen af menneskets afhængighed og ringhed og menneskets pligtige hyldelse og taksigelse og offer..... (s.85-86).

Men gudstjeneste er ikke blot skyldig taksigelse, den må tillige forsone mennesker med Skaberen:

"Erkendelsen af Gud som giveren - som skaberen må blive til taksigelse..... I taksigelsen ligger anerkendelsen af, at der er en, der er over mig, - der har givet mig tingene. Men dermed må følge underkastelsen under denne Herre: "Jeg tilbæder dig". Og atter igen: Den, som takker Gud for hans gaver, har dermed anerkendt, at han skylder Gud regnskab for gavernes brug. At anerkende Gud som skaberen og giveren er da altid uadskillelig fra erkendelsen af gæld. Først taknemmelighedens gæld - og dernæst gælden, fordi man så ofte har handlet ilde med disse gaver. Og snart en endnu større gæld. For menneskets fristelse i denne verden er altid at fornægte den store skaber og giver og herre..... Og spørgsmålet melder sig: "fra sjælens dyb: Hvordan er han stillet overfor mig, den Gud, der har givet mig alle ting, - hvis gaver jeg har misbragt - ja, hvis herredømme jeg har fornægtet? Hvordan forsone denne Guds vrede? Hvordan hele det brudte forhold?"

I næsten al religion til alle tider ser man spor af disse elementer, ja, ofte domineres alt deraf. De samles i de to ord: taksigelse og forsoning - eller: takoffer og sonoffer. I det gamle testamente drejer alt sig derom. I det nye testamente er det samme tilfældet. Det, som mennesker til alle tider dunkelt har anet og drømt, det som alverdens religioner har prøvet at udtrykke, - det som forberedtes særlig udtrykfuldt i Israel, - det åbenbares helt, da Gud blev menneske på jord i Kristus. I kirkens liv drejer alt sig om de samme to poler: menneskets taksigelse for alle ting og dets hengivelse af sig selv til dets skaber i denne taksigelse. Og: Kristi forsoningsoffer for menneskets uendelige skyld, fordi det har nægtet denne taksigelse og forsømt denne hengivelse og i stedet gjort oprør mod dets skaber.

I kirkens gudstjeneste - i messen - forenes disse elementer. Der får Gud sin dyrkelse. Der kan mennesket for Jesu Kristi skyld vende tilbage til dets skaber igen og blive eet med ham. Og derfra - fra gudstjenesten - sendes mennesket så atter ud for der igen at prøve at tage livet af Guds hånd". (s.94-96).

Midt i menneskelivet, midt i messen står Kristi sonoffer for slægternes skyld:

"Vi har eet Golgatha - eet fuldkomment offer i historien, men efter Kristi indstiftelse kan dette offer være nærværende i al fremtid på de tusinde altre." (s.112)

Messen er menneskets overgivelse til Gud, ofring af sig selv til Gud skjult under og dækket af Kristi offer.

"En ret messe skal overalt udtrykke denne menneskets omvendelse og overgivelse, ja, ofring af sig selv til Gud. Den skal udtrykke det, som missionsfolk gerne kalder "at give sit liv til Jesus" - og det, som grundtvigianerne gerne synger om med Jakob Knudsens ord: "Vi kan jo intet give, som nogen ting er værd, men tag vort stakkels hjerte, så ringe som det er." Ja, omvendelsens snævre port kommer i en vis forstand, når vi nærmer os nadveren. For selve grunden til, at vi fejrer denne nadver, er, at vort offer er så ringe, at det slet intet er værd, så vi hver messe må holde os til Kristi evige offer for vore synder - nærværende i det indviende brød og vin.

Kun ved ham - ved hans offer alene kan vi nærme os Gud og forliges med ham". (s. 140-41).

Messen er centrum i kristenlivet. Til den kommer vi fra hverdagen, fra den går vi atter ud for at tjene Gud i dagliglivet. "Og så sendes vi ud i hverdagens gudstjeneste - direkte fra kirkens alter. Guds nådes lys skinner over os. Det er Guds verden - de kendte marker og gader og huse. Er jeg blevet forligt med Gud igen i messens hellige handling, så er den verden anderledes, end da jeg gik ind i kirken. Mit arbejde - mine kår - mine byrder - mine kors - de er anderledes nu. Måske kun for en tid. Men så er det min egen skyld. Derfor må jeg atter ile op til gudstjenesten, den første gang klokkerne kalder igen."

Denne fortræffelige bog skal læses, og den kan læses både af læg og lær, men først og fremmest skal dens kald følges, kaldet til at deltage i den kristne kirkes gudstjeneste.

---0---

Doimer.

BILLIG ØKUMENISK LITTERATUR.

=====

Det er utroligt, hvad man i dag kan skaffe sig af god litteratur for næsten ingen penge. Jeg tænker på det store marked af "billigbøger" på mange sprog. Nu kan man ikke blot få de herligste kriminalromaner i disse udgaver, men også de helt lødige romaner, ja, på det sidste kan man også få god faglitteratur - også af teologisk art.

Jeg vil her blot gøre opmærksom på to bind. Det ene bærer titlen: "Christliche Religion". Det er et lille religionsleksikon, der har det særlige ved sig, at det har to udgivere: jesuitten Oscar Simmel og den evangeliske dr. Rudolf Stählin. Vel flertallet af artiklerne er dobbelte - altså behandlet af en fra hver konfession; en lang række medarbejdere har bidraget til bogen. Gang på gang undrer man sig over, at der kan siges så meget på så lille en plads. For mange evangeliske vil det ikke mindst være af interesse at få så klar og præcis besked om de romerske synspunkter, som de udtrykkes i dag. Karakteren af de evangeliske bidrag må vel nærmest betegnes som ret konservativ og kirkelig - men ikke "høj" - kirkelig. Man undrer sig bl.a. over, at de evangeliske synes helt at overlade Jomfru Maria til romerne, så de lader dem få fire tætte sider til en fortræffelig oversigt uden selv at skrive en eneste linie om et evangelisk syn - f.eks. om Jomfru Marias plads i bekendelsesskrifterne og hos Luther.

Den anden bog stikker dybere og har et mere bevidst økumenisk præg. Den hedder: "Gesprächen zwischen den Konfessionen." og er skrevet af den evangeliske Hans Asmussen og romeren Thomas Sartory. Den består af 16 dobbelt-afsnit, der er skrevet af hver af de to udgivere. Emnerne er de mest centrale, der kan tænkes - f.eks. åbenbaring, skrift og tradition - nåden - retfærdiggørelsen - kirkens væsen - sakramenterne. Her er det især en fornøjelse at læse de evangeliske indlæg; sjældent fornemmer man så solid grund under fødderne som her. Asmussens metode forekommer en absolut rigtigt. Næsten hver gang begynder han med, hvad den augsburgske bekendelse lærer, derefter refererer han, hvad de øvrige bekendelsesskrifter siger; jævnligt hører vi også noget fra den senere lutherske ortodoksi. Selvfølgelig citeres Luther også, men aldrig på den måde, som er mest almindelig hos os i dag, hvor der køres frem med Luthers "skriftsteder" præcist som Jehovas vidner bruger rigtige skriftsteder.

Til begge bøger er der en overskuelig litteraturanvisning.

Den første koster ca. 6 kr. (350 sider). Den anden koster ca. 4 kr. (224 sider).

Begge er fra Fischers Bücherei.

---oOo---

Poul Ulsdal.

Dansk Kirkeliv 1960. Redigeret af Orla Møller og Sv. Ebbe Jakobsen, Aarhus.

Det er en Række interessante Emner, der i år behandles i "Advents-bogen". Biskop Fuglsang-Damgaard indleder med en Adventsbetragtning. Pastor Falk, Aarhus, skriver om Præsten som Sjælesørger. Pastor Hjerensen, Horsens, peger paa det glemte Ord "Discipel". Pastor Jørgensen i Kongerslev behandler det aktuelle Emne: Flugten fra Præstegerningen. Pastor Wulff Pedersen i Kornerup giver os en Udsigt over den danske Kirke i Sydslesvig. Og den ene Redaktør, Pastor Orla Møller, Hasseris, skriver om Socialrådgiveren i Kirkens Tjeneste. Museumsinspektør Henningsen paa Kronborg fører os igennem Sct. Olai Kirke i Helsingør i Anledning af dens fremtidige Rang som Domkirke. Seminarielektor Grube Overgaard, Aarhus, rører ved det ogsaa for Kirken ømme Problem: Hvid og Sort i Afrika. Et andet Problem ude fra den store Verden behandler Redaktør Davidsgen, København, i sin Artikel om den ny Missionærtype. Og Oversigten over det sidste Aars Kirkeliv i vor egen lille, hjemlige Verden giver Pastor Per Aagaard, Hvilsted, som ogsaa præsenterer de til København og Helsingør Stifter nyvalgte Biskopper. Bogen forekommer lidt mat i år. Kan der ikke redigeres og skrives mere spændende om saa dejlig en Størrelse som vor Kirke? Men læs nu selv! Ogsaa de her behandlede Emner hører i Sandhed med til vor Kirkes Liv og kræver vor Opmærksomhed.

---o00o--

U.S.

Tre redaktionelle bemærkninger.

=====

1). Opmærksomheden henledes på, at hver artikel i dette blad altid har været skrevet på forfatterens eget ansvar. Den samlede redaktion behøver ikke i alle enkeltheder at dele de synspunkter, som forfatteren giver udtryk for. Høj Kirkeligheden er ikke et parti, men en bevægelse i vor kirke - som i alle andre dele af protestantismen. Men trods vore forskellige meninger om et og andet er fællesskabet mellem os dog stærkere - et fællesskab i arbejdet for kirkelig fornyelse i vort folk. Vi indbyder andre til at deltage i dette fællesskab - enhver, der forstår noget af det egentlig anliggende, som er høj Kirkelighedens, - det, der er redegjort for i en række artikler i bladet.

2). Blandt bladets læsere råder der undertiden en vis usikkerhed om, hvem bladet egentlig henvender sig til. Nogle præster venter teologiske afhandlinger i det og skuffes derfor af bladet. Det er en hel misforståelse, at bladet skulle være et specielt præsteblad. De fleste af dets abonnenter er lægfolk. Derfor skulle bladets artikler kunne læses af dem. Men da der samtidig altid skulle være god og sund teologi i bladet, mener vi ubeskedent, at i disse tider, hvor den slags er en mangelvare, vil der være megen nyttig læsning ogsaa for præster. Selv om vor behandling af mange emner selvfølgelig må blive yderst kortfattet, vil de altid pege i ganske bestemte retninger, så den teologisk uddannede selv kan gå videre. For ham skulle artiklerne måske kun rejse det spørgsmål: Var det ikke værd at begynde at arbejde videre med teologi, der går i den retning? De tilfældige bøger, der bliver omtalt i bladet, er ogsaa oftest beregnet for præsterne - som en vejviser for dem, der ikke tilfredsstilles af artikler, der er skrevet for at kunne læses af enhver. Redaktionen planlægger lejlighedsvis som bilag til præsterne at vedlægge en noget grundigere teologisk behandling af visse emner.

3). Vi kan endelig glæde abonnenterne med, at fra og med næste årgang vil bladet udkomme i et smukkere udstyr. Det vil endnu en tid være duplikeret, men i fremtiden med en helt moderne teknik og i et andet format. Prisen bliver for 4. årgang (1961) kr. 8,- Studerende kr. 6,-

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. I redaktionen sidder Urban Schrøder (ansv.) Lund Pallesen, Kgs. Lyngby, Børge Riisgaard, Rissø, Poul Ulsdal, Hejls, til hvem stof til bladet sendes, og Per Dolmer, Laurbjerg, som modtager bestillinger på bladet tilligemed økonomiske bidrag. Giro 110988. Abonnement kr. 8,- Pris for studerende kr. 6,- .